

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Rahoituksen, varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan periaatteet

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite

Aluehallitus 25.9.2023

Aluevaltuusto 2.10.2023

Yleistä

Rahoituksen, varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan periaatteet - dokumentissa määritellään Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen rahoituksessa, varallisuuden hoitamisessa ja sijoitustoiminnassa noudatettavat periaatteet ja käytänteet. Dokumentti korvaa aluehallituksen hyväksymän (KPHVAHAL 18.11.2022 § 189) korkoriskipolitiikka – ohjeen. Aluehallitus noudattaa dokumentissa kuvattuja aluevaltuuston hyväksymiä perusteita päättäessään sille kuuluvista tai viranhaltijoille delegoimistaan sijoitus- ja rahoitustoiminnan liittyvistä asioista.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen rahoitus- ja sijoitustoiminnan sekä varallisuuden hoidon tehtävänä on tukea hyvinvointialueen toimintaa aluevaltuuston asettamien strategisten, taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Hyvinvointialueen hallintosääntö määrää rahoitus- ja sijoitustoiminnasta sekä varallisuudenhoidosta seuraavasti:

- *19 §, Aluevaltuuston tehtävät ja toimivalta*
Aluevaltuusto päättää varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteista.
- *82 §, Rahatoimen hoitaminen*
Hyvinvointialueen rahavaroja hoidetaan siten, että maksuvalmius on varmistettu, maksuliikenne on ajan tasalla, lyhytaikaiset lainat on suunniteltu ja rahavarat sijoitettu hyvinvointialueen hyväksymien sijoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti.

Aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen kokonaisvarallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteista. Rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla. Hyvinvointialue voi ottaa pitkäaikaisen lainan valtioneuvoston päättämän lainanottovaltuuden rajoissa. Muilta osin aluevaltuusto päättää lainan ottamisen ja lainan antamisen periaatteista. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuusto päättää antolainojen ja vieraan pääoman muutoksista.

Aluehallitus päättää lainan ottamisesta ja lainan antamisesta noudattaen aluevaltuuston hyväksymiä periaatteita. Aluehallitus voi siirtää lainan ottamiseen ja antamiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle.

Muutoin hyvinvointialueen rahavaroista vastaa aluehallitus.

Rahavarojen käytännön hoitamisesta vastaa talousjohtaja.

Rahoitustoiminnan perusteet

Lyhytaikainen rahoitus Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen maksuvalmiuden hoitamisella tarkoitetaan rahoituksen suunnittelua, jonka tarve syntyy menojen ja tuloksen eriaikaisesta toteutumisesta. Suunnittelussa

huomioidaan rullaavasti eri kuukausien meno- ja tulovirrat. Suunnittelu ulotetaan myös kassabudjetointiin eli päiväkohtaiseen kassaan ja kassasta maksujen seurantaan ja suunnitteluun. Kassan koko pyritään optimoimaan siten, että kassassa on noin 30 päivän kassamenoja vastaavat kassavarat. Kassaylijäämät sijoitetaan tämän dokumentin kohdan ”Varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan periaatteet” mukaisesti.

Maksuvalmiuden hoitamisen välineinä käytetään tililimiittejä ja velkakirjalainoja. Maksuvalmiuden hoitamista on myös taloudellisesta tilanteesta huolehtiminen, jotta toiminta tuottaa taloudellista puskuria. Tililimiitillä tarkoitetaan maksuliikennetiliin liitettävää, toistaiseksi voimassa olevaa luottolimiittiä. Lyhytaikainen velkakirjalaina on pankin kanssa solmittavaan velkakirjaan perustuva, enintään 12 kuukauden mittainen sitoumus. Valtioneuvoston myöntämän pitkäaikaisen lainanottovaltuuden estämättä hyvinvointialue voi ottaa lyhytaikaista, enintään 12 kk rahoitusta.

Lyhytaikaisten velkakirjalainojen vuosittainen määrä ennakoidaan rahoitussuunnitelmassa, joka sisältyy aluevaltuuston vahvistamaan talousarvioon. Hallintosäännön 20 §:n (Aluehallituksen tehtävät ja toimivalta) mukaisesti aluehallitus päättää lainanotosta valtuuston talousarviossa tai erikseen tekemän päätöksen asettamissa rajoissa sekä päättää valtuustokausittain lyhytaikaisen rahoituksen enimmäismäärästä. Velkakirjalainojen sijaan lyhytaikainen rahoitus voidaan toteuttaa tililimiittiä hyödyntäen. Tililimiitin perustamisesta päättää aluehallitus.

Talousjohtaja päättää hyvinvointialueen maksuvalmiussuunnittelusta ja antaa sitä koskevat ohjeet (johtosäntö 6 §). Talouspäällikkö käyttää lyhytaikaista rahoitusta aluehallituksen päätöksen määrittelemissä rajoissa (johtosäntö 84 §, talouspäällikkö).

Pitkäaikainen rahoitus Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella

Pitkäaikaiseksi rahoitukseksi katsotaan luoton nostohetkestä lukien lasketut yli 12 kuukauden mittaiset velkakirjalainat. Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021, hyvinvointialuelaki) 15 §:n mukaisesti valtioneuvosto päättää valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden pitkäaikaisen rahoituksen ottamiseksi. Pitkäaikaista rahoitusta hyvinvointialue voi käyttää vain investointien rahoittamiseen. Investointien tulee perustua hyvinvointialuelain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseen.

Edellä kuvatut säännökset ja määräykset säätelevät Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen pitkäaikaista rahoitusta. Pitkäaikaisten velkakirjalainojen vuosittainen määrä ennakoidaan rahoitussuunnitelmassa, joka sisältyy aluevaltuuston vahvistamaan talousarvioon. Suunnitelman tulee asettaa investointisuunnitelman ja lainanottovaltuuden määrittelemään raamiin. Investointien suunnittelussa huomioidaan myös pitkäaikaiselle rahoitukselle vaihtoehtoiset tavat toteuttaa investointi. Tällaisia ovat esimerkiksi leasing- ja vuokrausratkaisut.

Nostettavaksi suunniteltavat velkakirjalainat kilpailutetaan, jonka perusteella lainanantajaksi valitaan kokonaistaloudellisesti edullisin vaihtoehto. Käytännön toimia hoitaa talousjohtaja.

Hyvinvointialuelain 22 §:n ja vastaavasti hallintosäännön 19 §:n mukaisesti aluevaltuusto päättää takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta. Mikäli Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella nähdään takaus tai vakuuden anto toisen velasta tarpeelliseksi, päätös tehdään

aluevaltuustossa. Päätöksenteossa huomioidaan hyvinvointialuelain 134 §:n (lainan taikka takauksen tai muun vakuuden antaminen) mukaiset tarkemmat määräykset.

Sosiaalinen luototus

Sosiaalisesta luototuksesta annetun lain (1133/2002) 1 §:n mukaisesti sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää yksilöiden ja perheiden itsenäistä suoriutumista. Lain 2 §:n velvoittamana hyvinvointialueiden on järjestettävä sosiaalista luototusta (lakimuutos 956/2022 1.8.2023 alkaen).

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen myöntämässä sosiaalisessa luototuksessa noudatetaan aluevaltuuston (KPHVAVAL 29.05.2023 § 43) hyväksymää sosiaalisen luototuksen soveltamisohjetta. Asiakkaiden yhteenlasketut jäljellä olevat pääomat voivat olla enintään hyvinvointialueen sosiaalisen luototuksen luottopääoman rahoitusta varten saaman 126.000 euron valtionavustuksen verran (VN/10101/2023-STM-2). Mikäli luottopääoma on vaarassa loppua, lisärahoitusesitys tuodaan aluevaltuuston päätettäväksi.

Korkoriskin hallinnan politiikka

Korkoriskin hallintaa koskevalla politiikalla määritellään Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen rahoitustoiminnassa noudatettavat toimenpiteet korkoriskin hallitsemiseksi. Korkoriskillä tarkoitetaan korkotason muutoksista johtuvaa luottosalkun korkokulujen vaihtelua.

Luottosalkun korkoriskin hallitsemiseksi käytetään kiinteäkorkoisia ja -jaksoisia luottoja, koronvaihtosopimuksia sekä muita suojaavaksi katsottavia korkojohdannaisopimuksia tai niiden yhdistelmiä.

Hyvinvointialueen suojausasteen tulee olla alla kuvattavien rajojen sisällä. Lyhytaikaiset tai vähäiset poikkeamat rajoista ovat sallittuja.

Aikaväli	Vuodet 1–3	Vuodet 4–6	Vuodet 7–
Suojausasteen rajat	30–80 %	20–70 %	0–50 %
Vuodet 1-3 = ajanjakso tarkasteluhetkestä kolmen vuoden päähän, muut ajanjaksot vastaavalla tavalla			
Suojausaste = luottosalkun kiinteäkorkoinen osuus, joka on toteutettu edellä mainittuja instrumentteja käyttäen. Laskennassa kiinteäkorkoisiksi huomioidaan luotot, joiden kiinteä korko on voimassa vähintään 12 kuukautta tarkasteluhetkestä.			

Lainasalkun korkosidonnaisuusajan tulee olla pääsääntöisesti välillä 2–8 vuotta. Keskimääräinen korkosidonnaisuusaika kuvaa luottosalkkuun sisältyvien luottojen pääomilla painotettua keskimääräistä aikaa seuraavaan korontarkistukseen.

Talousjohtaja vastaa korkoriskipolitiikan toteuttamisesta ja raportoi luottosalkun tilanteen vuosittain aluehallitukselle.

Varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan periaatteet

Kassavarojen sijoittaminen

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen maksuvalmiuden suunnittelulla tavoitellaan menojen ja tulojen tasapainoa siten, että maksuliikennetileillä on vuoden jokaisena päivänä riittävä määrä varoja velvoitteiden hoitamiseksi. Kassavarojen sijoittamisella tarkoitetaan maksujen hoitamisen jälkeen yli jäävien, maksuliikennetileillä olevien varojen sijoittamista.

Kassavarat sijoitetaan turvaavasti ja tuottavasti. Turvaavuudella tarkoitetaan käytettävien instrumenttien valintaa siten, että vaaraa pääoman menettämisestä ei ole tai se on vähäinen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että sijoitusinstrumentteina käytetään luotettavaksi arvioitavien pankkien talletuksia ja niitä riskitasoltaan vastaavia rahamarkkinasijoituksia. Käytettävät instrumentit voivat olla määräaikaan sidottuja tai vapaan nosto- ja/tai talletusmahdollisuuden mahdollistavia tuotteita. Sijoitusaika on enimmillään 12 kuukautta.

Kassavarojen sijoitukset kilpailutetaan, jonka perusteella valitaan kokonaistaloudellisesti edullisin vaihtoehto. Käytännön toimia hoitaa talousjohtaja.

Sijoitukset osakkeisiin ja osuuksiin

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen omistuksessa voi olla sijoituksia, jotka tukevat sillä olevan sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisvastuun toteuttamista omana toimintana tai yhdessä toisten hyvinvointialueiden kanssa (hyvinvointialuelaki 4 § ja 7 §). Samoin omistuksessa voi olla sijoituksia, jotka mahdollistavat sisäisten tukipalvelujen hankkimisen julkisen sektorin yhteisömuotoiselta yritykseltä. Sijoitukset edellä mainittuihin kohteisiin toteutetaan tyypillisimmin osakeomistuksina tai osuusmuotoisina.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen konserniohjetta noudatetaan myös sen tytäryhtiöissä. Konserniohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhtiöissä (20–50 % omistus).

Päätökset sijoituksista osakkeisiin ja osuuksiin tekee aluehallitus.

Muut taseessa olevat sijoitukset

Muita Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen taseessa olevia omaisuuseriä ovat kiinteistöt, koneet ja kalusto sekä aineettomat oikeudet. Kiinteistösijoituksia voidaan tehdä kohteisiin, jotka tukevat sote- ja pelastustoimen järjestämisvastuun hoitamista hyvinvointialueen strategiassa, palvelustrategiassa ja pelastustoimen palvelutasopäätöksessä suunnitellusti.

Koneet ja kalusto ovat sijoituksia järjestämisvastuun mukaisessa toiminnassa tarvittaviin koneisiin ja kalustoon. Aineettomat oikeudet ovat sijoituksia mm. pitkävaikutteisiin ICT-järjestelmiin.

Kaikkien edellä mainittujen sijoitusten suunnittelussa huomioidaan vaihtoehtoiset toteutus- ja rahoitustavat eli valinnat oman taseen, vuokrauksen, leasingin, hyvinvointialueiden yhteistyön ym. mallien välillä.

Taseen kirjattavat investoinnit suunnitellaan osana vuosittaista investointisuunnitelmaa, joka lähetetään ministeriöille vuoden loppuun mennessä. Suunnitelma koskee nelivuotiskautta, joka alkaa

kokonaisen kalenterivuoden kuluttua suunnitteluhetkestä lukien. Suunnitelman hyväksyy hyvinvointialueen aluevaltuusto. Suunnitelman hyväksymisestä tai hylkäämisestä päättävät sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäministeriö.

Sijoitukset ministeriöiden hyväksymässä investointisuunnitelmassa mainittuihin koneisiin, laitteisiin ja aineettomiin oikeuksiin voidaan toteuttaa ministeriöiden hyväksyttyä investointisuunnitelman. Suunnitelmaan sisältyvät kiinteistöinvestoinnit viedään ennen toteuttamista aluehallituksen päätöskäsittelyyn. Päätöskäsittelyssä huomioidaan hyväksyttyä investointisuunnitelmaa koskevat määräykset kiinteistöomistusten osalta. Määräysten mukaisesti uudisrakennushankkeita koskevat muutokset tulee hyväksyttää asianomaisella ministeriöllä, vaikka niiden yhteismäärä ja kustannusarvio pysyisivät ennallaan.

Testamentti- ja lahjoitusvarat sekä opinto- ja viihdytysrahasto

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen tase voi sisältää lahjoitusten ja testamenttien muodossa saatuja varoja. Lahjoitusten ja testamenttien käyttötarkoitusta koskevat ehdot määrittävät varojen käyttöä. Johtosäännön 83 §:n (hallintolakimies) mukaisesti hallintolakimies päättää lahjoitusten ja testamenttien vastaanottamisesta ja hyväksyy niihin liittyvät ehdot sekä valvoo varojen käyttöä.

Taseen rahoitusomaisuuteen sisältyvän opinto- ja viihdytysrahaston tarkoituksena on tukea eri palveluyksiköissä olevien asiakkaiden, potilaiden sekä henkilökunnan ja luottamushenkilöiden viihdytys-, virkistys- ja opintotoimintaa sekä toimitilojen viihtyvyyttä edistäviä tarkoituksia. Hallintosääntö 85–87 § sisältää määräykset rahaston pääoman kartuttamisesta ja varojen käytöstä.